Frontera/Border - A Living Monument

AMANDA PIÑA / NADA PRODUCTIONS

Ambitie primeert over duidelijkheid

Daphne de Roo
Gezien op 19 mei 2021
Vaux-Hall Brussel
Kunstenfestivaldesarts

Amanda Piña legt in haar nieuwe werk ‘Frontera/Border – A living Monument’ de lat conceptueel zeer hoog. Dat levert visueel prikkelende en interessante momenten op. De samenhang tussen die momenten laat echter te wensen over.

21 MEI 2021

Een tableau vivant dat doet denken aan de Laokoongroep wacht het publiek op in Vaux-Hall. Minimale vloeiende verstrengelingen contrasteren met de ruwe gezichten van de performers. Terwijl het publiek naar een zitplaats wordt geleid, worden zij in het geniep van het bouwsel getild dat hun als sokkel dient. Daar treedt een rommeligheid in, die tijdens de voorstelling nog vaker de kop opsteekt. Al vanaf het begin lijkt het alsof ‘Frontera/Border - A Living Monument’ al helemaal af was toen de voorstelling *last minute* verplaatst werd naar een nieuwe locatie in open lucht, en dat de samenhang tussen locatie en performance daar even bij in geschoten is.

Onderzoeker en danser Juan Carlos Palma Velasco opent het stuk. Op een onregelmatige *beat* danst hij langzaam richting het publiek, met bewegingen die beginnen in zijn bekken en eindigen in gestamp— en andersom. Eerst subtiel, alsof hij een onzichtbaar pedaal bedient, dan steeds beslister. Vol zelfvertrouwen kijkt hij het publiek indringend aan. Hij lijkt de kijkers één voor één te willen prikkelen of provoceren. Hij eist de blik op. Dreigend maar sensueel tegelijk, door zijn vloeiende manier van bewegen.

De andere dansers stappen in zijn voetsporen, maar geen van hen heeft dezelfde zelfzekerheid, waardoor de spanning die Palma Velasco opbouwde langzaam weer wegsijpelt. Het daglicht speelt de performers daarbij parten, want het onthult net in de kleine bewegingen elke weifeling, zenuwtrek of onzekere blik naar een medeperformer. Ook de zichtbare kostuumwisselingen achteraan de scène zijn een *recipe for disaster*, want je moet als groep wel heel geolied zijn om hiermee niet te stuntelen.

Het gebrek aan finesse is zonde, zeker wanneer je in het programmaboekje leest hoe hoog Piña de lat legt en hoeveel werk van talloze mensen— dansers, choreografen, onderzoekers — in deze performance kroop. ‘Frontera/Border’ belooft grenzen te verleggen op vlak van lichamelijke, culturele en nationale identiteit, belooft bovendien performatief verzet tegen geweld en een kapitalistisch systeem, en dan ook nog eens dekolonisatie.

Het dekolonisatie-idee komt sterk naar voren in Rodrigo de la Torres’ choreografie.

Wat valt te ontwaren van deze brede waaier van ambities? Het dekolonisatie-idee komt sterk naar voren in Rodrigo de la Torres’ choreografie. De ‘Danza de los Matlachines’ vormde hiervoor de basisinspiratie. Het is een dans die stamt uit de tijd van de verovering van Mexico door het Habsburgse Rijk. Die koloniale macht creëerde bij die gelegenheid een veroveringsdans, een heroïsche evocatie van de strijd tussen de islamistische Moren en de christenen. De danstrope, die ooit het Mexicaanse volk moest indoctrineren, leefde verder onder het volk. Ze kende een heropleving én inversie in het door geweld en drugstrafiek gedomineerde noorden van Mexico, in de ‘Danza de Matamoros’.

De la Torre en de andere dansers van Matamoros werden uitgenodigd om hun krijgshaftige dans in Europa op het podium te brengen, samen met westerse performers en in combinatie met westerse dansstijlen. Waar de Matamoros in Mexico met hun dans verzet aantekenen tegen het op drugstrafiek gebouwde kapitalistische systeem, worden hier onder andere queer-verwijzingen toegevoegd. Piña lijkt alle mogelijke betekenissen van ‘grens’ te willen samenbrengen en in vraag stellen. Dat creëert verwarring. Kiezen is soms winnen, één of een paar betekenissen duidelijk naar voren brengen had de voorstelling meer zeggingskracht gegeven.

De grensverleggingen of -betwistingen vind ik nog het meest terug in de dierlijke of mystieke beelden. Ze herinneren me aan Piña’s ‘The Jaguar and the Snake’, een performance die ze jaren geleden in STUK toonde. Die was coherenter en visueel uitdagender. Piña onderzocht daar de relatie dier-mens. Ze baseerde zich op de overtuiging van inheemse Amerikanen dat dieren vroeger mensen waren. Dat versterkt de aantrekkingskracht tussen dier en mens, maar creëert ook gevaar in de relatie. De interactie tussen de dansers onderling en met het publiek was hier doordringender. De enscenering van Daniel Zimmerman ondersteunde die ook beter. Heb ik toen de exacte perspectiefwisseling die Piña wilde teweegbrengen ervaren? Nee, maar fascinerend was het wel, en jaren later zit het nog vers in het geheugen.

Een sterke solo in deze ‘Frontera/Border’ die me aan ‘The Jaguar and The Snake’ doet denken, is de slangenworsteling van Matteo Marziano Graziano, die sidderend over de grond spartelt. Even sterk is Daphna Horenczyk. Met een bokkenmasker op maakt ze kruipend haar entree, om even later ongetemd aan te vallen, al richt ze zich helaas wel vooral naar de kant waar geen publiek zit. Toch is Horenczyk uitdagend in zowel beweging als mimiek, en evenaart ze bij wijlen de sensualiteit van Juan Carlos Palma Velasco.

Aan het einde vormt de van vitaliteit doordrongen ‘Danza de los Matlachines’- gelukkig ook een hoogtepunt in ‘Frontera/Border’. Een strakke, opzwepende drum maakt een enorme energie vrij in de dansers. Ze dragen die uit met martiaal stampvoeten, met de ratels in hun handen en de opwaaiende rokken

met religieuze afbeeldingen. De affectieve verhouding tussen dansleider Rodrigo de la Torre en de groep, vol aanmoedigingen en broederschap, geeft het geheel meer kracht. De momenten waarin kleinere groepjes voort dansen terwijl de rest hen aan de kant ophitst, brengen de weggesijpelde spanning weer helemaal terug.

Amanda Piña is er misschien niet in geslaagd al haar ambities waar te maken op de première in Brussel, verrijkend was het wel, zowel vanwege sterke solo's als vanwege de kennismaking met het groeiende culturele fenomeen dat de 'Danza de Matamoros' is. 'Frontera/Border' is kortom een performance met veel potentieel en een sterke basis in onderzoek, maar zou het een stuk beter doen met een nauwere focus.